

Handel zagraniczny produktami winiarskimi Francji z Unią Europejską w latach 2010–2020

Kamil Majcher*

Streszczenie

Celem artykułu jest zbadanie pozycji konkurencyjnej eksportu produktów winiarskich Francji do krajów członkowskich Unii Europejskiej z uwzględnieniem grupy towarowej 1121 (wino ze świeżych winogron, w tym moszcz) międzynarodowej klasyfikacji towarów SITC w latach 2010–2020. W publikacji zastosowano metody analizy statystycznej w postaci narzędzi analizy struktury zbiorowości i dynamiki zjawisk, ilościowe wskaźniki handlu zagranicznego oraz klasyczną miarę koncentracji. Wykazano, iż francuski eksport win charakteryzuje się różnym stopniem specjalizacji na poszczególnych rynkach Unii Europejskiej. W analizowanym okresie najwyższą przewagę komparatywną Francja uzyskiwała nad Łotwą (SI: 5,4 w 2010 r., SI: 6,5 w 2020 r.). Wyraźny trend wzrostowy SI zauważa się także w stosunku do takich państw, jak Szwecja (wzrost o 0,9), Cypr (wzrost o 0,5).

Słowa kluczowe: Francja, Unia Europejska, handel zagraniczny, produkty winiarskie, specjalizacja eksportowa, koncentracja geograficzna

JEL: F14, O52, Q17

---

* Mgr Kamil Majcher, Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, kamil.majcher.wroclaw@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2403-5614>

Wstęp

Wino gronowe jest jednym z podstawowych napojów alkoholowych, mniej lub bardziej popularnym w poszczególnych regionach i kręgach kulturowych. Zostaje uzyskane (wyłącznie) w wyniku całkowitej lub częściowej fermentacji alkoholowej świeżych winogron (rozgniatanych lub nie), a także moszczu gronowego (UE 2013). Wino uważa się za średnio-procentowy napój alkoholowy o rzeczywistej zawartości alkoholu nie mniejszej niż 8,5% obj. Z uwagi na klimat, glebę, odmianę winorośli, specjalne czynniki jakościowe lub tradycje specyficzne dla niektórych winnic minimalna całkowita zawartość alkoholu może zostać zredukowana do 7% obj. (OIV 2022a). W krajach Unii Europejskiej (UE) dla produktów winiarskich z zarejestrowaną chronioną nazwą pochodzenia (ChNP) lub chronionym oznaczeniem geograficznym (ChOG) przewidziano odstępstwa od obowiązującej w innych przypadkach minimalnej rzeczywistej zawartości alkoholu, do nie mniej niż 4,5% obj. Natomiast za górną granicę przyjmuje się 15% obj., w tym wypadku także przewidziano nieliczne wyjątki (UE 2013).

Francja jest jednym z największych producentów i eksporterów artykułów rolnych i spożywczych w skali UE, a handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi, w tym produktami winiarskimi, pełni istotną funkcję we francuskiej gospodarce (Wemelbeke 2014). Podkreśla się rolę i znaczenie transgranicznej wymiany handlowej dla gospodarki, także w kontekście jej konkurencyjności na poziomie mezo. Wówczas poprzez konkurencyjność rozumie się m.in. zdolność do tworzenia warunków szybszego wzrostu dochodu i eksportu niż konkurenci oraz wytwarzania dóbr kupowanych na światowym rynku (Kundera 2008, s. 47). We Francji sektor win cechuje się długą historią uprawy winorośli, produkcji i eksportu. Winorośl kultywowana jest od wielu stuleci, co wynika w głównej mierze z czynników geologiczno-klimatycznych, a konsumenci w dużej mierze są świadomi specyfiki francuskiego winiarstwa, często utożsamianego z wysoką jakością. Prawodawstwo funkcjonujące w ramach Wspólnoty, a więc także we Francji, odnoszące się do branży winiarskiej, jest stosunkowo rozbudowane i obejmuje szereg przepisów w zakresie: ochrony nazw, pochodzenia, etykietowania, rejestru winnic, praktyk enologicznych (enologia, tj. winoznawstwo), monitorowania rynku, a także systemu zezwoleń oraz programów wsparcia.

Warto wspomnieć, że poprzednia dekada to dla francuskiej branży winiarskiej okres wyzwań związanych między innymi z globalnymi zmianami klimatu, które w znacznym stopniu wpływają na zmiany produkcji win także w pozostałych częściach świata (Gishen i in. 2016). W ostatnich latach dociekania naukowe koncentrowały się w zakresie wpływu zmian klimatycznych na jakość produkcji

(m.in. Berbegal i in. 2019), procesu adaptacji francuskich regionów winiarskich do zmian klimatu (Boyer 2016), a także na dynamikę produkcji w światowym sektorze win (m.in. Lamonaca i in. 2021). Ponadto 31 stycznia 2020 r. nastąpiła zmiana w strukturze członkowskiej UE za sprawą wystąpienia jednego z krajów, Wielkiej Brytanii, co nie pozostało bez wpływu na producentów i dystrybutorów win we Francji. W zagranicznej literaturze studia badaczy często obejmują francuski sektor win (m.in. Salies, Steiner 2011; Granata 2013; Brence, Ozolina 2019; Cheriet, Maurel 2020). Jednak, jak wskazuje kwerenda polskojęzycznej literatury, francuski sektor win jest obszarem badawczym relatywnie słabo opisanym. Nieliczne badania dotyczą strategii marketingowych francuskich producentów win (m.in. Bryła 2011) i dywidendy emocjonalnej z inwestycji w szlachetne wina z regionu Bordeaux, Burgundii i Szampanii (m.in. Czupryna, Oleksy 2016). Istnieją kwestie w obrębie handlu zagranicznego francuskich win w mniejszym stopniu poruszane, w szczególności związane z kształtowaniem się eksportu win tego partnera na rynku wewnątrzspółnotowym. Z jednej strony aktualnym i ważnym problemem badawczym jest ocena specjalizacji eksportowej kraju na poziomie branży, w dużej mierze określanej przez strukturę produkcji kraju (Damura i in. 2006, s. 9). Z drugiej zaś warto poświęcić tym kwestiom więcej uwagi w związku z zaistniałą luką badawczą.

Głównym celem artykułu jest zbadanie pozycji konkurencyjnej eksportu produktów winiarskich Francji do krajów członkowskich Unii Europejskiej w latach 2010–2020. Za cele o charakterze poznawczym w pracy uznaje się: wyszczególnienie i omówienie najważniejszych regionów winiarskich we Francji; rozpoznanie struktury geograficznej francuskiego eksportu win; określenie stopnia geograficznej koncentracji francuskiego eksportu win w ramach intra-UE; określenie poziomu specjalizacji eksportowej Francji w ramach wymiany handlowej intra-UE. Za zaprezentowaniem głównych regionów winiarskich przemawia fakt, że wpisują się w poruszaną tematykę, związaną z eksportem i konkurencyjnością francuskich win. Ponadto usystematyzowanie wiedzy w tym zakresie może służyć dalszym badaniom, dotyczącym przestrzennego wymiaru eksportu, stanowiącego miernik rozwoju danego przemysłu (m.in. Kormornicki 2006).

Weryfikacji poddano hipotezę: w badanym okresie francuski eksport win na rynku wewnątrzspółnotowym zmniejszył się w kontekście udziału i wartości, co towarzyszyło pogarszającej się pozycji konkurencyjnej na rynku Wspólnoty.

Niniejsza publikacja składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiono źródła zgromadzonych danych empirycznych oraz metodykę badań. W drugiej części omówiono regiony winiarskie w przekroju terytorialnym Francji. W trzecim fragmencie opracowania zaprezentowano wyniki badania analizy statystycznej eksportu oraz analizy miernikowej *ex post*.

Materiał i metoda badań

W opracowaniu wykorzystano metody identyfikacyjne i poznawcze, które w szczególności w pierwszym etapie prac pozwoliły na zebranie odpowiednich danych empirycznych. W głównej mierze informacje wtórne za okres 2010–2020 pozyskano z baz handlowych krajowych i międzynarodowych organów powołanych do śledzenia sytuacji w sektorze winiarskim oraz sektorze rolno-spożywczym ogółem: Międzynarodowej Organizacji Winorośli i Wina, Europejskiego Urzędu Statystycznego, Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa, Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych ds. Ameryki Łacińskiej i Karaibów, Organizacji FranceAgriMer. Wykorzystano dane dotyczące wartości eksportu win w ramach międzynarodowej klasyfikacji towarów SITC, tj. segment 1121 – wino ze świeżych winogron (w tym moszcz), który składa się z następujących podsegmentów:

- 11211: moszcz gronowy z fermentacją lub z fermentacją zatrzymaną w inny sposób niż poprzez dodanie alkoholu,
- 11212: wino ze świeżych winogron; moszcz gronowy z fermentacją zatrzymaną poprzez dodanie alkoholu,
- 11213: wermuty i inne wina ze świeżych winogron aromatyzowane ekstraktami.

Realizacja badań została przeprowadzona przy zastosowaniu metody analizy statystycznej – narzędzia analizy struktury zbiorowości i dynamiki zjawisk, które dostarczyły obrazu tendencji w rozwoju wymiany handlowej Francji z krajami Unii Europejskiej, miernika stopnia koncentracji geograficznej eksportu Herfindahla-Hirschmana (HHI – *Herfindahla-Hirschmana Index*) (Rastvortseva 2014; Kwiatkowska 2014; Meilak 2008), a także wybranych wskaźników ilościowych handlu zagranicznego *ex post*: wskaźnika specjalizacji eksportowej SI (*specialization indicator*) (Pawlak i in. 2010), wskaźnika pokrycia importu eksportem TC (*trade coverage*) (Olszańska 2016).

Wskaźnik HHI stanowi jedną z miar pomiaru koncentracji i obliczany jest jako suma kwadratów udziałów wszystkich podmiotów w rynku według następującej formuły:

$$HHI = \sum_{i=1}^n x_i^2 \quad (1)$$

gdzie: x = udział kraju w eksporcie Francji; n = liczba krajów partycypujących w eksporcie Francji.

Wskaźnik HHI może występować jako unormowany w skali od 0 do 1 lub nieunormowany w zakresie od 0 do 10000, a interpretowany jest według zasady – im wyższa wartość, tym silniejsza koncentracja (Kryzia 2016). Z reguły za pożądane wartości HHI uznaje się te zmierzające do 0. Świadczy to wówczas o dywersyfikacji geograficznej eksportu badanej branży, co może potwierdzać wyższy stopień stabilności wpływów eksportowych.

Wskaźnik specjalizacji eksportowej stanowi jeden z mierników określających międzynarodową pozycję konkurencyjną. Zgodnie z modelem klasycznym Ricardo (1817) i neoklasycznym Heckschera–Ohlina (Leamer 1995) analiza międzynarodowej konkurencyjności sektora bazuje na wykazaniu przewag komparatywnych w ramach wymiany handlowej. Wskaźnik SI stanowi miarę pozwalającą na porównanie udziału produktu, grupy produktów w eksporcie kraju na dany rynek z udziałem tego samego rodzaju asortymentu w eksporcie całkowitym kraju, najczęściej na rynek światowy lub regionalny (wewnątrzspółnotowy). Eksportową specjalizację danego kraju w zakresie badanej branży, produktu, grupy produktów można także wyznaczyć, posługując się wskaźnikiem pokrycia importu eksportem TC. Miernik TC wykazuje specjalizację danego kraju w zakresie towaru, grupy towarów bądź eksportu ogółem. Obliczeń dokonuje się za pomocą następujących formuł:

$$SI = \frac{X_{ik}}{\sum_{i=1}^n X_{ik}} : \frac{X_{iw}}{\sum_{i=1}^n X_{iw}} \quad (2)$$

$$TC = \frac{X_{ik}}{M_{ik}} \cdot 100 \quad (3)$$

gdzie: X_{ik} = francuski eksport i produktów (tutaj: 1121 SITC) na k rynek (tutaj: kraj członkowski UE); X_{iw} = francuski eksport i produktów na w rynek światowy; M_{ik} = francuski import i produktów (tutaj: 1121 SITC) z k rynku (tutaj: kraje członkowskie UE); n = liczba eksportowanych produktów (tutaj: eksport ogółem).

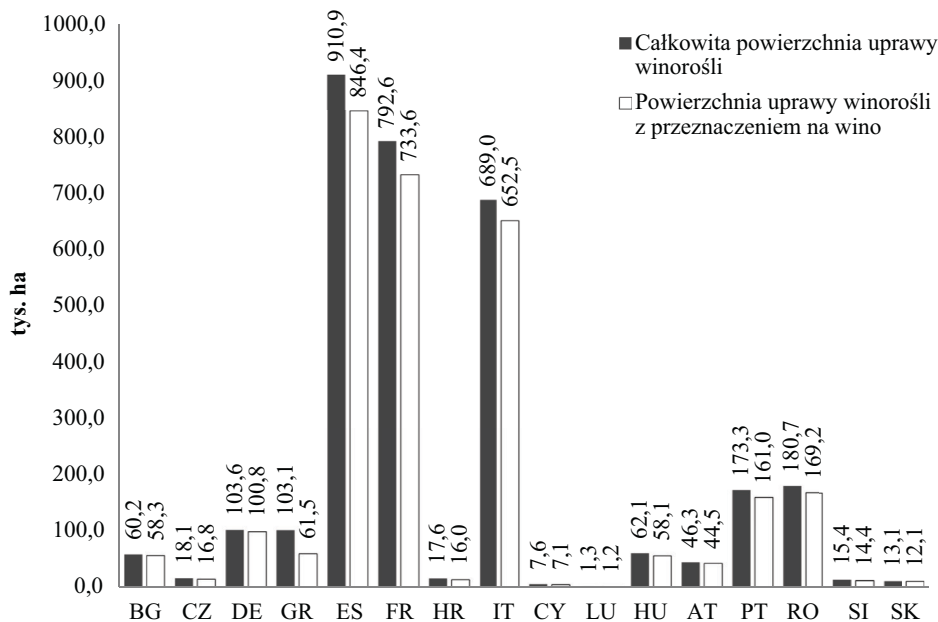
W przypadku wskaźnika SI wysokie wartości ($SI \geq 1$) wskazują na specjalizowanie się kraju w eksporcie i produktów na wybrany rynek. Tym samym informują o wysokim stopniu konkurencyjności krajowego eksportu i produktów. W przeciwnym razie ($SI \leq 1$) skłaniają do wniosków o braku satysfakcjonującej konkurencyjności badanej gospodarki lub jej sektora. W odniesieniu do wskaźnika TC wartości tego współczynnika przekraczające 100 ($TC \geq 100$) oznaczają specjalizację badanego kraju, co pozwala wnioskować, że dysponuje on względną przewagą nad partnerami (eksport przewyższa import). Brak względnej przewagi występuje w sytuacji, gdy wartości współczynnika oscylują poniżej 100 ($TC \leq 100$).

Regiony winiarskie we Francji

Po raz pierwszy owoce winorośli pojawiły się na terytorium Francji (Galicja Południowa) w VI w. p.n.e. wraz z przybyciem Greków i Fenicjan, którzy dostarczyli sadzonek tej rośliny. Jednak prawdziwy rozwój plantacji i spopularyzowanie sektora winiarskiego we Francji nastąpiły w późniejszym czasie. Zdynamizowanie tej gałęzi gospodarki, m.in. w Bordeaux, przypisuje się królowej Eleonorze Akwikańskiej, kiedy to w XII w. Bordeaux ustanowiło monopol na produkcję, sprzedaż

i dystrybucję win do Anglii (*Grandes Périodes...* 2022). Współcześnie wino gronowe zajmuje szczególne miejsce we francuskiej produkcji rolnej i jest jednym z głównych symboli gastronomii i sztuki życia *à la française*. Winorośl uprawiana jest na 1,4% terytorium Francji, co odpowiada 3,0% francuskich gruntów ornych (FranceAgriMer 2022). Dane dotyczące hektarowej powierzchni upraw winorośli we Francji na tle piętnastu¹ państw UE zaprezentowano na wykresie 1.

Wykres 1. Powierzchnia uprawy winorośli (tys. ha) we Francji na tle krajów UE w 2020 r.

Objaśnienia: BG – Bułgaria, CZ – Czechy, DE – Niemcy, GR – Grecja, ES – Hiszpania, FR – Francja, HR – Chorwacja, IT – Włochy, CY – Cypr, LU – Luksemburg, HU – Węgry, AT – Austria, PT – Portugalia, RO – Rumunia, SI – Słowenia, SK – Słowacja.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostat (2022).

Z danych wynika, że całkowity areal winnic we Francji jest drugim co do wielkości (po Hiszpanii – 910,9 tys. ha) w UE i wynosi 792,6 tys. ha (24,8% całkowitej powierzchni w UE). Spośród krajów Wspólnoty zbliżonym arealem z przeznaczeniem pod uprawę winorośli dysponują jeszcze tylko Włochy (689,0 tys. ha), a na kolejnych miejscach znajdują się: Rumunia i Portugalia

¹ Dostępny materiał statystyczny obejmuje 16 państw UE ze względu na fakt, iż według danych Eurostatu w wielu pozostałych krajach Wspólnoty tego rodzaju aktywność gospodarcza nie występuje (np. Estonia). Nie uwzględniono także krajów objętych strefą A: Belgii, Danii, Irlandii, Niderlandów, Polski, Szwecji (z wyjątkiem Luksemburga, Czech oraz obszaru Niemiec innego niż obszary objęte strefą B), których hektarowa powierzchnia upraw jest szczególnie niska, a produkcja wyraźnie rozdrobniona.

(powyżej 150,0 tys. ha) oraz Niemcy i Grecja (powyżej 100,0 tys. ha). Warto wspomnieć, iż z reguły wysoki udział gruntów ornych przeznaczonych pod plantacje wiąże się z dużą ilością winnic.

Zgodnie z najnowszymi danymi w 2020 r. nasadzenia winorośli przeprowadzono w 59,0 tys. winnic na terytorium Francji, a według innych danych było to 75,2 tys. podmiotów (Eurostat 2022). Z kolei zasób pracy wynosił blisko 130,0 tys. osób (Ministère de l'Agriculture et de la Souveraineté alimentaire 2022). Wybór odmiany winorośli jest kluczowy w przypadku produkcji win ze względu na fakt wprowadzenia ścisłych norm regulujących zakres ich odmian w poszczególnych apelacjach. W związku z powyższym istnieje wykaz szczepów winorośli² zarejestrowanych w poszczególnych państwach Wspólnoty (VIVC 2022).

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w tabeli 1 usytuowanie uprawy winorośli we Francji obejmuje liczne regiony kraju, a według wspólnotowej klasyfikacji stref jej uprawy³ obejmuje odpowiednio strefy B i C, natomiast znajduje się poza strefą A. Niniejszy podział wynika przede wszystkim z różnic klimatycznych w krajach i regionach UE i wpływa na odmienne praktyki enologiczne w każdym z wydzielonych miejsc. Główne krainy historyczne o szerokim zakresie aktywności winiarskiej to: Alzacja, Lotaryngia, Szampania-Ardeny w północno-wschodniej części kraju. Obecnie, na podstawie aktualnego podziału administracyjnego kraju, jest to region Grand Est. Najbardziej wysunięta na wschód część tej jednostki, Alzacja, słynie głównie z win klasyfikowanych jako Vendanges Tardives (VT) i Sélection de Grains Nobles (SGN) oraz odmiany wina musującego Crémant d'Alsace.

Warto jednak zauważyć, że to apelacja w Szampanii w przeważającej mierze produkuje francuskie wina musujące. Do najbardziej rozpoznawalnych należy odmiana szampana (biały lub czerwony), który już pod koniec XIX w. cechował się silnym wzrostem popytu zagranicznego, tym samym wyraźnie zwiększając swój udział w strukturze eksportu francuskich win (do około 40,0%) przy gwałtownym spadku sprzedaży win beczkowych (Bécuwe i in. 2021). Region ten wykreował wiele rozpoznawalnych i wartościowych marek, takich jak Champagne Devaux Cuvée D 5 Ans d'Age, Champagne Devaux Cuvée D 5 Millésimé, co wskazuje na funkcjonowanie francuskich producentów w wymiarze prawdziwie globalnym.

---

² We Francji w większości (około 2/3 powierzchni) przypadków nasadzone sadzonki stanowiły czerwone odmiany winorośli, m.in.: merlot, grenache, syrah, caber sauvignon, carignan, cabernet franc, pinot noir (ONIVINS 2022b). Spośród białych wariantów, stanowiących mniejszościowy areal upraw (około 1/3 powierzchni), należy wymienić: ugni blanc, chardonnay, sauvignon, melon, semillon (ONIVINS 2022a).

³ Wspólnotowa klasyfikacja stref uprawy winorośli obowiązuje na terytorium całej UE i obejmuje strefy A, B, C, C1, C2, C3. Strefy są zróżnicowane w zależności od występujących warunków atmosferycznych, w szczególności poziomu nasłonecznienia w regionie.

Tabela 1. Regiony i departamenty winiarskie we Francji z podziałem na strefy (B, C1, C2, C3)

Lp.	Region	Strefa	Departament
1.	Grand Est	B	Górny Ren, Dolny Ren, Moza, Mozela, Wogezy, Meurthe i Mozela, Meuse, Aube, Marna, Górna Marna
2.	Hauts-de-France	B	Aisne
3.	Île-de-France	B	Sekwana i Marna
4.	Burgundia-Franche-Comté	B	Doubs, Jura, Górna Saona, Nièvre – okręg Cosne-sur-Loire
		C1	Côte-d’Or, Nièvre (z wyjątkiem okręgu Cosne-sur-Loire), Saona i Loara, Yonne
5.	Owernia-Rodan-Alpy	B	Ain, Sabaudia, Górna Sabaudia, Isère – gmina Chapareillan
		C1	Allier, Isère (z wyjątkiem gminy Chapareillan), Loara, Górna Loara, Puy-de-Dôme, Rodan, Drôme (okręg Valence, Die, z wyjątkiem kantonów Dieulefit, Loriol, Marsanne i Montélimar, Ardèche – okręg Tournon, kanton Antraigues, Burzet, Coucouron, Montpezat-sous-Bauzon, Privas, Saint-Etienne de Lugdarès, Saint-Pierreville, Valgorge, la Voulte-sur-Rhône
		C2	Drôme – okręg Nyons i kanton Loriol-sur-Drôme, Ardèche – pozostała część
6.	Region Centralny-Dolina Loary	B	Cher, Indre, Indre i Loara, Loir-et-Cher, Loiret
7.	Kraj Loary	B	Loara Atlantycka, Maine i Loara, Sarthe, Wandea
8.	Nowa Akwitania	B	Deux-Sèvres, Vienne
		C1	Charente, Charente-Maritime, Corrèze, Dordogne, Żyronda, Landy, Pireneje Atlantyckie, Lot i Garonna, Haute-Vienne
9.	Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże	C1	Alpy Górnej Prowansji, Alpy Wysokie, Alpy Nadmorskie
		C2	Delta Rodanu, Vaucluse, Var – część ograniczona od południa granicą gmin Evenos, Le Beausset, Solliès-Toucas, Cuers, Puget-Ville, Collobrières, La Garde-Freinet, Plan-de-la-Tour oraz Sainte-Maxime
		C3	Var – część departamentu położona pomiędzy morzem a linią wyznaczoną przez gminy Evenos, Le Beausset, Solliès-Toucas, Cuers, Puget-Ville, Collobrières, La Garde-Freinet, Plan-de-la-Tour i Sainte-Maxime
10.	Oksytania	C1	Aveyron, Ariège, Górna Garonna, Gers, Lot, Lozère, Pireneje Wysokie, Tarn, Tarn i Garonna
		C2	Aude, Gard, Hérault, Pireneje Wschodnie (z wyjątkiem kantonów Olette i Arles-sur-Tech)
		C3	Pireneje Wschodnie – kanton Olette i Arles-sur-Tech
11.	Korsyka	C3	Korsyka Południowa, Górna Korsyka

Źródło: opracowanie własne na podstawie UE (2013).

Kolejne kluczowe regiony winiarskie to Burgundia-Franche-Comté i Nowa Akwitania wraz ze stolicą Bordeaux – stolica regionu i departamentu Żyronda. Regionalne i tradycyjne wino Bordeaux jest uznane przez organy Wspólnoty za wysokiej jakości żywność z UE i posiada chronioną nazwę pochodzenia (Komisja Europejska 2022). Należy także wspomnieć o słynnej apelacji Pessac-Léognan w południowej części regionu Bordeaux, która cechuje się głęboko

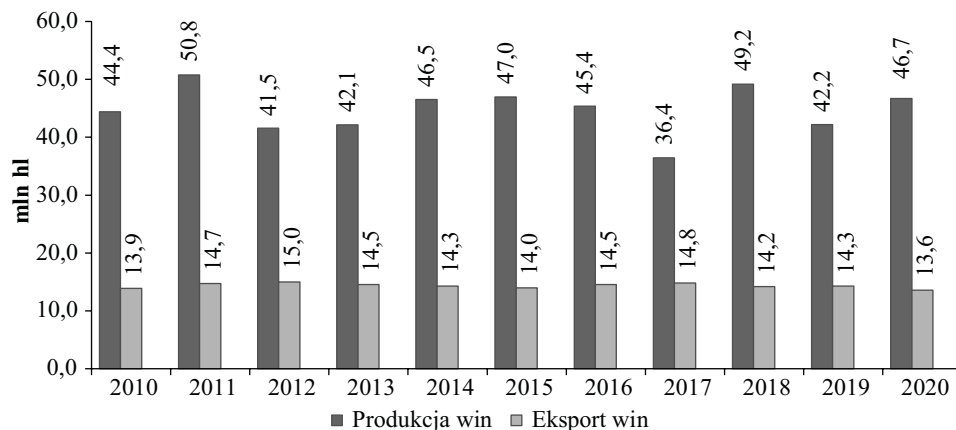

zakorzenioną tradycją winiarską i restrykcyjnymi wymogami dotyczącymi prawa do chronionych oznaczeń pochodzenia, takich jak rodzaj winogron, gęstość uprawy, minimalna zawartość naturalnego cukru, obowiązkowe testy jakości. W tej lokalizacji najbardziej reprezentatywnym produktem są wina Château, m.in. marki: Château Calon Ségur, Château Cos d'Estournel uznawane przez krytyków za jedne z najlepszych trunków z regionu Bordeaux. Dane tabelaryczne wskazują także na wysokie znaczenie regionu Owernia-Rodan-Alpy, w którym, poszczególne departamenty obejmują strefy B, jak również C1 i C2, co wskazuje na wysoki stopień dywersyfikacji lokalnych win, chociażby w aspekcie procesu wzbogacania (m.in. dosładzanie suche). Na podkreślenie zasługują ponadto regiony: Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże, Region Centralny-Dolina Loary, Kraj Loary oraz Oksytania.

Wielkość i kierunki rozwoju francuskiego eksportu win intra-UE

W badanej dekadzie francuskie roczne wyniki dotyczące produkcji i eksportu win na rynek światowy były jednymi z najwyższych. W 2020 r. w skali globalnej kraj ten był drugim głównym producentem (towary dopuszczone do obrotu w ramach metropolitarnej Francji oraz te z przeznaczeniem na eksport) i trzecim eksporterem w ujęciu ilościowym, po Hiszpanii i Włoszech (OIV 2022b). Wielkość produkcji win gronowych we Francji oraz eksport w mln hektolitrow w latach 2010–2020 zobrazowano na wykresie 2.

Wykres 2. Wielkość produkcji i eksportu win we Francji (mln hl)

Źródło: opracowanie własne na podstawie OIV (2022b).

Z analizy wynika, iż cała produkcja win we Francji tylko w 2017 r. kształtowała się poniżej 40 mln hl. Ze względu na wyjątkowo niekorzystne warunki meteorologiczne panujące w tymże sezonie zbiorów zarówno francuska, jak i ogólnoświatowa produkcja win znacznie zmniejszyła się (OIV 2017). Niemniej w badanym okresie francuskie przedsiębiorstwa produkowały wino gronowe na wysokim poziomie w granicach 36,4 mln hl – 50,8 mln hl. Należy dodać, że wspomniane wyniki produkcji są w zasadzie nieosiągalne dla większości światowych producentów (z wyjątkiem Hiszpanii i Włoch), podczas gdy ogólnoświatowa produkcja win za 2020 r. wyniosła 262,6 mln hl (OIV 2022c). Ważną rolę odgrywa także francuski rynek wewnętrzny, gdzie krajowa konsumpcja win od lat pozostaje jedną z najwyższych w Europie i na świecie. Jednak jak podkreśla Bastian (2008), pomiędzy 1980 r. a 2005 r. konsumpcja zmniejszyła się we Francji o połowę głównie za sprawą kampanii uświadamiających. Co więcej, eksport win w ujęciu ilościowym zmniejszył się z 13,9 mln hl w 2010 r. do 13,6 mln hl w 2020 r., tj. o 2,2%. Jednocześnie był to najniższy wolumen transakcji w analizowanym czasie, podczas gdy w większości przypadków oscylował powyżej 14,0 mln hl.

Syntetyczna ocena francuskiego eksportu win na rynku wewnątrzspółnotowym UE powinna zostać dokonana na tle wymiany prowadzonej z krajami trzecimi. W ten sposób możliwe będzie wychwycenie i zaprezentowanie szerszych trendów, związanych z aktywnością eksportową francuskich firm na rynkach UE. Wielkość francuskiego eksportu produktami winiarskimi w obrębie krajów członkowskich UE (intra-UE), a także krajów trzecich niewłączonych w struktury ugrupowania (extra-UE) w przekroju dolarowym przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Wielkość (mln USD) i struktura (%) eksportu win we Francji (intra- i extra-UE), indeks zmian (t-1) w latach 2010–2020

Rok	Łączna wartość eksportu	Indeks zmian [t-1]	Udział	Wartość eksportu intra-UE	Indeks zmian [t-1]	Udział	Wartość eksportu extra-UE	Indeks zmian [t-1]	Udział
	mln USD		w %	mln USD		w %	mln USD		w %
2010	8433,16	–	100,0	4464,00	–	52,9	3969,16	–	47,1
2011	10 053,08	119,2	100,0	4880,18	109,3	48,5	5172,90	130,3	51,5
2012	10 141,84	100,9	100,0	4839,79	99,2	47,7	5302,05	102,5	52,3
2013	10 443,05	103,0	100,0	5016,48	103,7	48,0	5426,57	102,3	52,0
2014	10 313,00	98,8	100,0	4903,07	97,7	47,5	5409,93	99,7	52,5
2015	9225,80	89,5	100,0	4094,58	83,5	44,4	5131,22	94,8	55,6
2016	9179,35	99,5	100,0	3926,65	95,9	42,8	5252,70	102,4	57,2
2017	10 306,49	112,3	100,0	4248,00	108,2	41,2	6058,49	115,3	58,8
2018	11 093,88	107,6	100,0	4650,10	109,5	41,9	6443,78	106,4	58,1
2019	10 891,95	98,2	100,0	4585,70	98,6	42,1	6306,25	97,9	57,9
2020	10 023,72	92,0	100,0	3168,60	69,1	31,6	6855,12	108,7	68,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie CEPAL (2022); FAOSTAT (2022).

Odnosząc się do tendencji, wyraźnie zauważa się, że eksport win ogółem bezwzględnie zwiększył się z 8433,16 mln USD w 2010 r. do 10 023,72 mln USD w 2020 r. (w 2018 r. przekroczył nawet wartość 11 000,00 mln USD). Odmienną tendencję obserwuje się w zakresie wymiany wewnętrznej: w 2020 r. wartość realizowanych transakcji handlowych z partnerami z UE wynosiła 3168,60 mln USD, podczas gdy w 2010 r. oscylowała na poziomie 4464,00 mln USD. Aby dokładniej uchwycić dynamikę zmian, należy prześledzić ją w ujęciu rokrocznym. I tak, wyraźne pomniejszenie wielkości obserwowano w 2015 r. (spadek o 16,5%) i w 2020 r. (spadek o 30,9%).

Wyraźne pomniejszenie wyników za 2020 r. można w pewnym stopniu uzasadnić kryzysem gospodarczym na świecie i w poszczególnych krajach wywołanym pandemią COVID-19. Dotychczasowe studia (Berthou, Stumpter 2022; Chatterlier, Pouch 2021; Djanibekov, Herzfeld 2021) oraz publikacje pod auspicjami organizacji międzynarodowych (OECD 2020) wskazują na negatywne skutki kryzysu epidemiologicznego na krajowe rynki rolne, w tym francuski. Wydaje się, że przede wszystkim nałożone restrykcje w sferze społeczno-gospodarczej oddziaływały na dostępność rynków i powszechne trudności na płaszczyźnie logistycznej.

Pomimo wyraźnego zmniejszenia wolumenu eksportu ogółem za 2020 r. o 8,0% w stosunku do 2019 r. Francja pozostaje głównym eksporterem win na świecie pod względem wartości. Tę francuską dominację tłumaczy się historycznym precedensem kraju w produkcji win gatunkowych, podczas gdy np. Hiszpania pozostaje bardziej skoncentrowana na niższej jakości, a dużej ilości win (Legouy 2019). W analogicznym czasie zauważa się zdynamizowanie eksportu w ramach extra-CAN, aż o 8,7%. Na podstawie danych tabelarycznych można także stwierdzić, iż rynki spoza UE odznaczały się większą odpornością na negatywne skutki kryzysu w 2020 r. Ponadto, w analizowanym czasie kraje członkowskie UE zajmują coraz mniejsze znaczenie jako odbiorcy zagraniczni francuskich produktów winiarskich: w 2020 r. ich udział w eksporcie tej grupy asortymentowej wyniósł 31,6% (w 2010 r. 52,9%). W monitorowanym czasie rośnie natomiast znaczenie krajów trzecich – wzrost udziału z 47,1 do 68,4%.

Dywersyfikację eksportu można rozpatrywać zarówno w zakresie zróżnicowania asortymentu eksportowego i udziału poszczególnych pozycji na wybranym poziomie agregacji, jak również w ramach zorientowania geograficznego (Ali i in. 1991). Z danych zaprezentowanych w tabelach 3–4 wynika, że na przestrzeni ostatniej dekady zmieniła się relacja poszczególnych krajów UE w realizacji sprzedaży francuskich win. W 2010 r. niniejszy eksport oszacowano na ponad 4,4 mld USD, z czego większość produktów (69,8%) trafiało do Wielkiej Brytanii (1531,2 mln USD), Niemiec (855,0 mln USD), Belgii (727,2 mln USD). Zdecydowanie mniej produktów eksportowano do pozostałych dwudziestu czterech krajów (30,2%), a udział indywidualnych gospodarek w większości przypadków nie przekraczał 1% (m.in. Litwa, Łotwa, Estonia, Malta, Austria). Polska, pomimo

że jest jednym z większych krajów w regionie podobnie jak pozostałe gospodarki Europy Środkowo-Wschodniej, realizowała nieznaczną część eksportu (0,6%), co odpowiadało sumie 25,3 mln USD. Natomiast na podkreślenie zasługuje stosunkowo wysoki udział dwóch pozostałych państw: Niderlandów (8,9%) i Włoch (4,8%).

Analizując dane, można dostrzec, że w 2020 r. eksport francuskich win gronowych na rynek UE był rekordowo niski i wyniósł blisko 3,2 mld USD. W pewnym stopniu ujemny przyrost wielkości można uzasadnić pominięciem w zestawieniu za ten rok Wielkiej Brytanii (1348,3 mln USD). W objętym kryzysem roku 2020 zauważa się bezwzględne pomniejszenie wartości realizowanych transakcji pomiędzy Francją a czternastoma krajami ugrupowania, w szczególności w odniesieniu do Włoch i Hiszpanii. W przypadku pozostałych dwunastu państw odnotowano zintensyfikowanie eksportu. Na uwagę zasługuje przede wszystkim wzrost znaczenia kontrahentów z Niderlandów oraz Danii. Należy przy tym dodać, że eksport tych towarów w zdecydowanej większości kierowany był do trzech krajów zaawansowanych ekonomicznie (60,7%). Największymi importarami stały się odpowiednio Niemcy (863,4 mln USD), Belgia (641,8 mln USD) oraz Niderlandy (419,2 mln USD).

Można zauważyć, że w badanym czasie francuska ekspansja eksportowa branży w ramach obrotów towarowych intra-UE wyniosła 48 779,2 mln USD. Identyfikacja głównych kierunków francuskiego eksportu pozwoliła na określenie skumulowanych wielkości strumieni na poszczególne rynki UE. Aktywność francuskich firm z branży winiarskiej szczególnie zaznaczyła się na rynku: brytyjskim (14 896,9 mln USD do 2019 r.), niemieckim (9947,0 mln USD), belgijskim (7396,2 mln USD), a więc krajach integrujących się o relatywnie bliskiej odległości geograficznej.

Tabela 3. Struktura geograficzna eksportu win Francji w ramach wymiany intra-UE (w mln USD) w latach 2010–2020

Państwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
1. Austria	35,9	37,4	56,7	60,5	59,9	48,1	50,9	58,4	67,1	70,1	64,6	609,5
2. Belgia	727,2	724,0	722,7	745,2	742,6	611,8	569,0	614,6	663,8	633,4	641,8	7396,2
3. Bułgaria	2,7	3,3	3,7	5,0	5,1	4,8	5,2	5,9	6,9	7,6	8,8	59,0
4. Chorwacja	1,1	1,8	2,1	2,9	3,8	3,8	4,7	5,4	5,9	6,8	5,0	43,2
5. Cypr	6,0	8,8	8,9	7,3	8,6	7,3	7,1	8,4	9,5	8,1	6,5	86,4
6. Czechy	29,2	31,5	37,7	45,7	33,7	30,5	31,3	34,0	43,1	39,8	36,4	392,8
7. Dania	132,3	144,8	132,6	142,0	131,8	115,9	113,1	125,0	143,6	145,7	158,4	1485,1
8. Estonia	9,0	11,6	12,2	14,2	15,7	13,7	15,2	16,7	19,3	17,3	16,3	161,0
9. Finlandia	39,6	45,9	44,5	49,0	46,8	41,2	39,9	44,7	45,4	44,6	40,0	481,6
10. Grecja	12,6	11,3	8,5	12,1	13,5	12,0	14,4	16,2	20,4	22,8	13,5	157,3
11. Hiszpania	106,6	109,0	96,0	97,2	110,4	105,7	109,1	126,4	133,4	140,8	96,4	1230,8
12. Irlandia	61,9	65,0	68,7	70,1	69,3	54,7	55,7	59,6	61,8	58,0	70,0	694,7
13. Litwa	27,8	48,5	52,5	57,7	52,1	31,1	31,7	40,2	37,5	37,4	46,2	462,6
14. Luksemburg	60,2	55,5	50,0	52,6	54,9	41,0	39,9	47,5	53,2	52,0	51,5	558,2
15. Łotwa	26,0	38,3	37,4	42,6	34,5	23,7	26,9	43,5	44,6	46,8	49,6	414,0

16. Malta	4,7	6,2	6,3	7,6	8,2	7,5	7,9	8,9	10,1	6,7	5,4	79,5
17. Niderlandy	399,1	406,8	414,2	432,2	457,1	381,0	380,5	367,0	398,6	382,0	419,2	4437,7
18. Niemcy	855,0	987,1	921,1	994,8	1073,0	813,3	786,1	828,8	930,8	893,6	863,4	9947,0
19. Polska	25,3	29,1	31,3	38,0	38,5	32,8	33,0	46,8	71,8	72,6	73,9	493,1
20. Portugalia	16,4	16,4	17,1	19,1	20,3	20,1	15,5	19,4	23,6	21,2	18,9	208,0
21. Rumunia	7,0	8,8	7,9	8,6	8,5	7,3	8,1	10,1	10,9	11,3	10,2	98,6
22. Słowacja	4,5	5,5	5,9	7,4	6,0	6,0	6,3	6,7	7,4	6,5	8,4	70,6
23. Słowenia	2,0	2,3	2,2	2,1	2,0	2,1	2,5	2,1	2,6	3,0	3,9	26,7
24. Szwecja	124,3	137,6	139,2	175,9	186,4	168,7	177,2	202,5	226,4	219,9	244,5	2002,5
25. Węgry	2,2	2,9	2,9	4,1	3,2	2,8	3,2	3,7	4,7	5,6	6,2	41,4
26. Wielka Brytania	1531,2	1712,0	1764,7	1741,9	1530,5	1334,8	1207,4	1299,7	1383,9	1390,7	–	14896,9
27. Włochy	214,4	229,0	193,1	181,1	187,0	175,1	184,9	205,8	223,8	241,4	209,6	2245,1
Σ	4464,0	4880,2	4839,8	5016,5	4903,1	4096,6	3926,7	4248,0	4650,1	4585,7	3168,6	48779,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie CEPAL (2022); FAOSTAT (2022).

Tabela 4. Struktura geograficzna eksportu win we Francji w ramach wymiany intra-UE (w %) w latach 2010–2020

Państwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
1. Austria	0,8	0,8	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	2,0	1,2
2. Belgia	16,3	14,8	14,9	14,9	15,1	14,9	14,5	14,5	14,3	13,8	20,3	15,2
3. Bułgaria	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,1
4. Chorwacja	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
5. Cypr	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
6. Czechy	0,7	0,6	0,8	0,9	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	1,1	0,8
7. Dania	3,0	3,0	2,7	2,8	2,7	2,8	2,9	2,9	3,1	3,2	5,0	3,0
8. Estonia	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,3
9. Finlandia	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,3	1,0
10. Grecja	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,3
11. Hiszpania	2,4	2,2	2,0	1,9	2,3	2,6	2,8	3,0	2,9	3,1	3,0	2,5
12. Irlandia	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	2,2	1,4
13. Litwa	0,6	1,0	1,1	1,2	1,1	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	1,5	0,9
14. Luksemburg	1,3	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,6	1,1
15. Łotwa	0,6	0,8	0,8	0,8	0,7	0,6	0,7	1,0	1,0	1,0	1,6	0,8
16. Malta	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
17. Niderlandy	8,9	8,3	8,6	8,6	9,3	9,3	9,7	8,6	8,6	8,3	13,2	9,1
18. Niemcy	19,2	20,2	19,0	19,8	21,9	19,9	20,0	19,5	20,0	19,5	27,2	20,4
19. Polska	0,6	0,6	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	1,1	1,5	1,6	2,3	1,0
20. Portugalia	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,4
21. Rumunia	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
22. Słowacja	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3	0,1
23. Słowenia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
24. Szwecja	2,8	2,8	2,9	3,5	3,8	4,1	4,5	4,8	4,9	4,8	7,7	4,1
25. Węgry	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
26. Wielka Brytania	34,3	35,1	36,5	34,7	31,2	32,6	30,7	30,6	29,8	30,3	–	30,5
27. Włochy	4,8	4,7	4,0	3,6	3,8	4,3	4,7	4,8	4,8	5,3	6,6	4,6
Σ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie CEPAL (2022), FAOSTAT (2022).

Francuski eksport win w ramach wymiany towarowej intra-UE cechował się stosunkowo niskim poziomem skoncentrowania, co znajduje potwierdzenie w danych zaprezentowanych w tabeli 5. W latach 2010–2020 wartość unormowanego indeksu HHI nie przekroczyła 0,300, co w aspekcie przyjętej terminologii świadczy, iż rejestrowany eksport na rynek UE był w sytuacji odległej od czystego monopolu. Dywersyfikacja eksportu w tym ujęciu ma główną zaletę, mianowicie tworzy bardziej stabilny napływ dochodów, w szczególności w przypadku towarów eksportowych o niestabilnym popycie (Amurgo-Pacheco, Pierola 2008). Warto dodać, że po 2012 r. obserwuje się tendencję zniżkową indeksu HHI (z wyjątkiem 2015 r. i 2019 r.), a najniższy stopień skoncentrowania przypadł na 2020 r., tj. 0,149, co w dużej mierze wynikało z wyłączenia z badania Wielkiej Brytanii.

Tabela 5. Indeks koncentracji HHI oraz indeks TC (w %) Francji w handlu produktami sekcji 1121 z UE w latach 2010–2020

Rok	Kod i nazwa sekcji SITC	Indeks HHI	Zmiana rok do roku	Indeks TC	Zmiana rok do roku
2010		0,194	–	783,0	–
2011		0,198	0,004	793,9	10,9
2012		0,203	0,005	784,0	–9,9
2013		0,194	–0,009	739,1	–44,9
2014	1121: Wino ze	0,182	–0,012	754,8	15,7
2015	świeżych winogron	0,183	0,001	708,4	–46,4
2016	(w tym moszcz)	0,171	–0,012	636,6	–71,8
2017		0,168	–0,003	600,7	–35,9
2018		0,164	–0,004	548,4	–52,3
2019		0,164	0,000	655,8	107,4
2020		0,149	–0,015	479,6	–176,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie tabeli 4; CEPAL (2022).

Z kolei wskaźnik TC dla całego okresu badawczego przyjmował bardzo wysokie wartości zdecydowanie przekraczające 100. Niniejszy miernik, oscylując w granicach 479,6–793,9, wskazuje na wysoki stopień pokrycia krajowego importu przez krajowy eksport – nawet blisko ośmiokrotny. Uwagę zwraca jednak fakt obniżania się wskaźnika TC w szczególności z 655,8 w 2019 r. do 479,6 w 2020 r., tj. o –176,2. Oznacza to znaczne zmniejszenie się w ujęciu rokrocznym francuskiej przewagi komparatywnej (choć wciąż bardzo silnej) w handlu opartym na produktach winiarskich.

W celu uzyskania szczegółowych informacji, związanych z eksportem francuskich win na rynek poszczególnych krajów członkowskich dokonano obliczeń wskaźnika SI, którego wartości oraz dynamikę zmian w latach 2010–2020 zaprezentowano w tabeli 6.

Tabela 6. Wskaźnik specjalizacji w eksporcie (SI) Francji w handlu produktami sekcji 1121 z krajami członkowskimi UE w latach 2010, 2013, 2017, 2020

Państwo	2010	2013	2017	2020	Zmiana w latach 2010–2020
1. Austria	0,5	0,7	0,7	0,7	0,2
2. Belgia	1,1	0,9	0,9	0,9	-0,2
3. Bułgaria	0,2	0,3	0,3	0,4	0,2
4. Chorwacja	0,2	0,3	0,5	0,4	0,2
5. Cypr	0,8	0,8	1,8	1,3	0,5
6. Czechy	0,5	0,5	0,3	0,4	-0,1
7. Dania	2,6	2,4	1,9	2,3	-0,3
8. Estonia	2,3	1,9	2,3	2,3	0,0
9. Finlandia	1,0	1,3	1,0	1,0	0,0
10. Grecja	0,2	0,2	0,4	0,2	0,0
11. Hiszpania	0,2	0,1	0,2	0,1	-0,1
12. Irlandia	1,4	1,2	0,9	0,9	-0,5
13. Litwa	3,0	4,6	3,0	2,9	-0,1
14. Luksemburg	1,4	1,0	1,0	1,1	-0,3
15. Łotwa	5,4	6,1	6,2	6,5	1,1
16. Malta	0,5	0,5	0,7	0,6	0,1
17. Niderlandy	1,1	1,0	1,0	1,1	0,0
18. Niemcy	0,6	0,6	0,5	0,6	0,0
19. Polska	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1
20. Portugalia	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0
21. Rumunia	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
22. Słowacja	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
23. Słowenia	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
24. Szwecja	1,1	1,5	1,8	2,0	0,9
25. Węgry	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
26. Wielka Brytania	2,7	2,4	1,9	–	–
27. Włochy	0,3	0,2	0,3	0,3	0,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie CEPAL (2022); FAOSTAT (2022).

Analiza danych tabelarycznych wskazuje na zróżnicowaną konkurencyjność wyników Francji – wartości miernika SI, jak również jego wahania w przyjętym zakresie czasu. W 2010 r. względną specjalizację w zakresie handlu produktami branży winiarskiej wykazano w stosunku do jedenastu krajów, z kolei w 2020 r. ich liczba zmniejszyła się do dziewięciu państw Wspólnoty (utrata przewagi nad Irlandią i Belgią). Uzyskane wartości wskaźnika SI pokazują, że Francja posiada szczególnie wyraźną specjalizację w eksporcie produktów winiarskich na rynek Łotwy (SI na poziomie odpowiednio 5,4 i 6,5). Ponadto, wysoką postać miernika odnotowano w odniesieniu do kolejnego kraju z regionu, Litwy (SI na poziomie odpowiednio 3,0 i 2,9). Wysoki stopień specjalizacji i konkurencyjności w obrotach handlowych tymi towarami na omawianych rynkach ma ważne znaczenie dla branży, lecz także dla całego sektora rolnego, ze względu na znaczny udział

win w strukturze jego eksportu. Odnosząc się do tendencji, wyraźnie zauważa się wzrost indeksu SI w ramach handlu z dziewięcioma krajami UE. Można zauważyć tendencję zwyżkową w szczególności w stosunku do Łotwy (wzrost SI o 1,1), Szwecji (wzrost SI o 0,9), a także Cypru (wzrost SI o 0,5). Z kolei, niekorzystna tendencja zniżkowa w wartości SI nastąpiła w ramach współpracy handlowej z pozostałymi ośmioma państwami. W tym miejscu należy wspomnieć o Irlandii, względem której Francja utraciła przewagę komparatywną na rynku produktowym, a indeks SI spadł o 0,5. Godnym podkreślenia jest także pomniejszenie miernika SI w stosunku do Danii i Luksemburga.

Podsumowanie

Międzynarodowa konkurencyjność w skali mezo ukazuje pozycję branż na rynku produktowym w ramach międzynarodowej rywalizacji gospodarczej. Wciąż pozostaje istotnym obszarem badawczym w ekonomii. Praca poświęcona badaniu handlu zagranicznego francuskiej branży winiarskiej na rynku UE służyła realizacji postawionych celów. Na wartość poznawczą publikacji składa się przede wszystkim ocena stopnia specjalizacji eksportowej i stopnia koncentracji geograficznej eksportu oraz określenie i scharakteryzowanie głównych regionów, które odpowiadają za produkcję i dystrybucję francuskich win (w ramach usystematyzowania wiedzy w tym zakresie). W toku prowadzonych badań empirycznych ustalono kilka kluczowych wniosków i spostrzeżeń.

Francja dysponuje drugim pod względem areału obszarem pod uprawę winnej latorośli w UE. Ze względu na szczególne warunki klimatyczno-glebowe ten największy kraj Wspólnoty posiada winnice zlokalizowane w różnych regionach kraju (słabiej lub mocniej nasłonecznionych), co przekłada się na przenikanie stref uprawy winorośli od B do C3. W analizowanym okresie nastąpiło zmniejszenie stopnia skoncentrowania geograficznego francuskiego eksportu, opartego na produktach winiarskich. Za sprawą wyłączenia ze struktur UE Wielkiej Brytanii wzrosła rola Niemiec, które blisko w 1/3 stały się odbiorcą francuskich win na rynku Wspólnoty. Wzrosła także rola krajów mniejszych i słabiej rozwiniętych.

W badanym czasie zmniejszyła się wartość dolarowego eksportu produktów winiarskich w ramach transakcji handlowych intra-UE. W 2020 r. rynek winiarski został szczególnie dotknięty załamaniem koniunktury w całej strefie UE. Jednak niepokojące zmiany zauważa się także w roku poprzedzającym, szczególnie w kontekście zmniejszania się eksportu do krajów UE w ujęciu udziałowym i to pomimo daleko posuniętej integracji w ramach Wspólnoty. Przy czym analiza mierników syntetycznych wskazała na zróżnicowany poziom specjalizacji eksportowej Francji. Wskaźnik TC osiąga wartości zdecydowanie powyżej

100. W wielu przypadkach francuski eksport produktów winiarskich kilkakrotnie przewyższa wartość tychże importowanych z obszaru Wspólnoty. W przypadku drugiego wskaźnika specjalizacji eksportowej, a mianowicie współczynnika SI, jego wartość w odróżnieniu od wskaźnika TC mierzono w odniesieniu do poszczególnych partnerów handlowych z UE. Badania potwierdzają, że obserwuje się tendencję wzrostową w kształtowaniu wskaźników SI w stosunku do większości rynków UE. W efekcie niniejszą tendencję zwykłą należy interpretować jak najbardziej pozytywnie. Należy zaznaczyć, iż w odniesieniu do rynków, na których wskaźnik SI przekraczał 1, odnotowano w większości przypadków pomniejszenie wielkości. Dodatkowo niekorzystna sytuacja z perspektywy przewag komparatywnych nastąpiła w stosunku do dwóch ważnych odbiorców, takich jak Belgia oraz Irlandia.

Warto byłoby zbadać główne czynniki determinujące zachodzące zmiany w handlu zagranicznym francuskich win na rynku Wspólnoty. Istotną kwestią w tych rozważaniach jest skoncentrowanie się na oddziaływaniu pandemii na funkcjonowanie branży wina, także w kontekście zmian cen na głównych etapach łańcucha dostaw.

Bibliografia

- Ali R., Alwang J., Siegel P.B. (1991), *Is export diversification the best way to achieve export growth and stability?*, Working Paper, World Bank, 729.
- Amurgo-Pacheco A., Pierola M.D. (2008), *Patterns of export diversification in developing countries: Intensive and extensive margins*, Policy Research Working Paper, World Bank, 4473. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-4473>
- Bastian J.P. (2008), *La vigne, le vin : atout pour la France*, Rapport du Conseil Economique et Social, 18, juin.
- Bécuwe S., Blancheton B., Maveyraud S. (2021), *Les qualités des exportations françaises de vins durant la première mondialisation*, Institut de la gestion publique et du développement économique, Paris, France. <https://doi.org/10.4000/books.igpde.12382>
- Berbegal C., Fragasso M., Russo P., Bimbo F., Grieco F., Spano G., Capozzi V. (2019), *Climate changes and food quality: The potential of microbial activities as mitigating strategies in the wine sector*, „Fermentation”, 5(4). <https://doi.org/10.3390/fermentation5040085>
- Berthou A., Stumpter S. (2022), *Trade under lockdown*, Working Papers, Banque de France, 867. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4035651>
- Boyer J. (2016), *L'implication des acteurs de la recherche dans les processus d'adaptation au changement climatique : l'exemple des régions viticoles françaises*, „Innovations”, 51. <https://doi.org/10.3917/inno.051.0147>

- Brence I., Ozolina A. (2019), *Wine market in France: Challenges for a wine producers*, Proceedings of the 2019 International Conference „Economic Science For Rural Development” No 51 Jelgava, LLU ESAF. <https://doi.org/10.22616/ESRD.2019.086>
- Bryła P. (2011), *Wybrane czynniki sukcesu strategii marketingowych francuskich producentów wina*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług”, 73.
- CEPAL (2022), *Sistema Gráfico de Comercio Internacional*, <https://sgo-win-12-we-e1.cepal.org/dcii/sigci/sigci.html> (data dostępu: 12.05.2022).
- Chatellier V., Pouch T. (2021), *Le commerce agroalimentaire de l'UE-27 et de la France entre 2000 et 2020*, Journées de Recherches en Sciences Sociales (JRSS), SFER, INRAe, CIRAD, INP-ENSAT, Toulouse, 15.
- Cheriet F., Maurel C. (2020), *Être petit et réussir à l'export : étude de dix cas d'entreprises vitivinicoles françaises*, „Management international”, 24(6). <https://doi.org/10.7202/1077353ar>
- Czupryna M., Oleksy P. (2016), *Dywidenda emocjonalna z inwestycji alternatywnych na przykładzie win francuskich*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie”, 10(958). <https://doi.org/10.15678/ZNUEK.2016.0958.1002>
- Damuri Y.R., Atje R., Gaduh A.B. (2006), *Integration and Trade Specialization in East Asia*, Working Paper Series, Centre for Strategic and International Studies, WPE094.
- Djanibekov N., Herzfeld T. (2022), *The impact of COVID-19 on agrifood systems and rural areas in Central Asia Caucasus countries: Final report of a study commissioned by FAO*, Leibniz Institute of Agricultural Development in Transition Economies (IAMO), Halle (Saale).
- Eurostat (2022), *Vineyards in the UE – statistics*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Vineyards_in_the_EU_-_statistics#General_overview (data dostępu: 10.05.2022).
- Eurostat (2022), *Wine-grower holdings by production*, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/vit_t1/default/table?lang=en (data dostępu: 10.05.2022).
- FAOSTAT (2022), *Crops and livestock products*, <https://www.fao.org/faostat/en/#data/TCL> (data dostępu: 12.05.2022).
- FranceAgriMer (2022), *La filière Vin*, <https://www.franceagrimer.fr/filieres-Vin-et-cidre/Vin/La-filiere-Vin> (data dostępu: 10.05.2022).
- Gishen M., Graça A.R., Jones G.V. (2016), *Proposal for the Development of a Framework for a Globally Relevant Wine Sector Climate Change Adaptation Strategy*, Conference: XI International Terroir Congress at: Willamette Valley, USA.
- Granata J. (2013), *The Multiplication of Coopetitive Strategies in South of France Wine Industry*, 7th AWBR International Conference.

- Grandes Périodes de l'histoire des vins de Bordeaux*, <https://www.bordeaux.com/fr/Notre-savoir-faire/Histoire> (data dostępu: 10.05.2022).
- Komisja Europejska (2022), *Wysokiej jakości żywność i napoje z UE: Bordeaux ChNP*, https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/eu-quality-food-and-drink/bordeaux_pl (data dostępu: 10.05.2022).
- Komornicki T. (2006), *Eksport w ujęciu regionalnym jako miernik rozwoju przemysłu*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego”, 8. <https://doi.org/10.24917/20801653.8.16>
- Kryzia D. (2016), *Poziom konkurencji na światowym rynku gazu ziemnego*, „Polityka Energetyczna-Energy Policy Journal”, 19(2).
- Kundera J. (2018), *Współczesne teorie wymiany międzynarodowej. Światowy handel po kryzysie 2008 r.*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Kwiatkowska E.M. (2014), *Miary koncentracji – teoria i praktyka ich wykorzystania przez organy regulacyjne na rynkach telekomunikacyjnych*, „Metody Ilościowe w Badaniach Ekonomicznych”, 15(3).
- Lamonaca E., Santeramo F.G., Seccia A. (2021), *Climate changes and new productive dynamics in the global wine sector*, „Bio-based and Applied Economics”, 10(2). <https://doi.org/10.36253/bae-9676>
- Leamer E.E (1995), *The Heckscher-Ohlin model in theory and practice*, „Princeton Studies in International Finance”, 77, International Economics Section, Department of Economics Princeton University.
- Legouy F. (2019), *La mondialisation du vin par les exportations ou le modèle français en transition*, „Pour”, 237–238. <https://doi.org/10.3917/pour.237.0055>
- Meilak Ch. (2008) *Measuring export concentration: The implications for small states*, „Bank of Valetta Review”, 37.
- Ministère de l'Agriculture et de la Souveraineté alimentaire (2022), *Infographie – La viticulture française*, <https://agriculture.gouv.fr/infographie-la-viticulture-francaise> (data dostępu: 10.05.2022).
- OECD (2020), *The Impact of COVID-19 on Agricultural Markets and GHG Emissions*, Paris, France.
- OIV (2017), *Global Economic Vitiviniculture Data*, <https://www.oiv.int/public/medias/5681/en-communicu-depresse-octobre-2017.pdf> (data dostępu: 15.05.2022).
- OIV (2022a), *International Code of Oenological Practices*, <https://www.oiv.int/public/medias/3921/e-code-i-31.pdf> (data dostępu: 10.05.2022).
- OIV (2022b), *Data. Country Profile*, <https://www.oiv.int/en/statistiques/?-year=2019&countryCode=FRA> (data dostępu: 12.05.2022).

- OIV (2022c), *Global Production. Data*, <https://www.oiv.int/what-we-do/data-discovery-report?oiv> (data dostępu: 15.05.2022).
- Olszańska K. (2016), *Handel zagraniczny Polski produktami mięsnymi w latach 1996–2014 – ocena tendencji na podstawie wybranych wskaźników*, „Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie Problemy Rolnictwa Światowego”, 16(2). <https://doi.org/10.22630/PRS.2016.16.2.44>
- ONIVINS (2022a), *Les cépages blancs dans de vignoble*, <https://www.onivins.fr/pdfs/457.pdf> (data dostępu: 10.05.2022).
- ONIVINS (2022b), *Les cépages noirs dans le vignoble*, <https://www.onivins.fr/pdfs/455.pdf> (data dostępu: 10.05.2022).
- Pawlak K., Kołodziejczak M., Kołodziejczak W. (2010), *Konkurencyjność sektora rolno-spożywczego nowych krajów członkowskich UE w handlu wewnętrznospółnotowym*, „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, 1.
- Rastvortseva S. (2014), *Analyses of regional specialization and geographical concentration of industry in Russia*, Political sciences, law, finance, economics and tourism: international multidisciplinary scientific conference on social sciences and arts SGEM: conference proceedings, Bulgaria, Albena, Vol. 3: Economics and Tourism. <https://doi.org/10.5593/sgemsocial2014/B23/S7.003>
- Ricardo D. (1817), *On the principles of political economy and taxation*, John Murray, London.
- Salies E., Steiner B. (2011), *Have policy distortions spilled over across wine markets?: Evidence from the French Wine Sector*, Document de travail, Centre de recherche en économie de Sciences Po.
- UE (2013), *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1308> (data dostępu: 10.05.2022).
- VIVC (2022), *European Catalogue of Nationally Registered Varieties*, https://www.vivc.de/eucatgrape/ANNEX_1A_V3-4.pdf (data dostępu: 12.05.2022).
- Wemelbeke G. (2014), *La France dans l'Union européenne*, INSEE, France.

Summary

Foreign trade in wine products between France and European Union in 2010–2020

The aim of this paper is to examine the competitive position of exports of wine products between France and the European Union countries taking into account the 1121 segment (wine of fresh grapes, including must) of the international classification of goods SITC. Another objective is to conduct an analysis in the context of export orientation and specialization over the years 2010–2020. The publication uses methods of statistical analysis in the form of tools for the analysis of the community structure and the dynamics of phenomena, quantitative indicators of foreign trade and the classic measure of concentration. France shows a huge diversification of export specialization over the European Union countries. The SI indicator illustrates a very high comparative advantage over Latvia (SI: 5.4 in 2010; SI: 6.5 in 2020). Additionally, the uptrend is noticed in export relation to such countries as: Sweden (SI rose by 0.9) and Cyprus (SI rose by 0.5).

Keywords: France, European Union, foreign trade, wine products, export specialization, geographic concentration